

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Formulářové smlouvy v bankovníctví

The Form Contracts in the Banking

Student: Adéla Havlíková

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Petr Mrkývka, Ph.D.

Ostrava 2011

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně a uvedla jsem veškerou použitou literaturu a další prameny.“

Ostrava, 11. května 2011

Adéla Havlíková

Poděkování

Tímto upřímně děkuji panu JUDr. Petru Mrkývkovi, Ph.D., svému vedoucímu práce, za cenné rady, připomínky a odbornou pomoc, zájem a ochotu při vypracování této bakalářské práce.

Obsah

1	ÚVOD	5
2	PRÁVNÍ ÚPRAVA PROBLEMATIKY FORMULÁŘOVÝCH SMLUV	7
2.1	PODSTATA VZNIKU SMLUVNÍHO VZTAHU	7
2.2	PRÁVNÍ RÁMEC PROBLEMATIKY SMLUVNÍCH VZTAHŮ V BANKOVNICTVÍ	8
3	FORMULÁŘOVÉ SMLOUVY A OBCHODNÍ PODMÍNKY	12
3.1	ADHEZNÍ SMLOUVY	12
3.2	FORMULÁŘOVÉ SMLOUVY	13
3.3	OBCHODNÍ PODMÍNKY	13
3.3.1	<i>Znaky obchodních podmínek.....</i>	<i>13</i>
3.3.2	<i>Právní úprava podmínek podle občanského zákoníku.....</i>	<i>15</i>
3.3.3	<i>Právní úprava podmínek podle Zákona o ochraně spotřebitele.....</i>	<i>15</i>
3.3.4	<i>Právní úprava podmínek podle Zákona o bankách.....</i>	<i>16</i>
3.3.5	<i>Právní úprava podle Zákona o platebním styku</i>	<i>16</i>
4	TYPY SMLUV V BANKOVNICTVÍ	17
4.1	SMLOUVA O BĚŽNÉM ÚČTU	17
4.2	SMLOUVA O ÚVĚRU	23
4.3	SMLOUVA O SPOTŘEBITELSKÉM ÚVĚRU	25
4.4	SMLOUVA O HYPOTEČNÍM ÚVĚRU	26
4.5	SMLOUVA O VYDÁNÍ A POUŽÍVÁNÍ DEBETNÍ KARTY	27
4.6	SMLOUVA O POSKYTOVÁNÍ SLUŽEB INTERNETOVÉHO BANKOVNICTVÍ	27
4.7	SMLOUVA O POSKYTNUTÍ BANKOVNÍ ZÁRUKY	28
4.8	SMLOUVA O PRONÁJMU BEZPEČNOSTNÍ SCHRÁNKY	28
5	VYUŽITÍ FORMULÁŘOVÝCH SMLUV V BANKOVNICTVÍ	30
5.1	SMLOUVA O ZŘÍZENÍ BĚŽNÉHO ÚČTU	30
5.2	SMLOUVA O UŽÍVÁNÍ PLATEBNÍCH KARET	33
5.3	SMLOUVA O POSKYTOVÁNÍ PŘÍMÉHO BANKOVNICTVÍ	34
5.4	SMLOUVA O ÚVĚRU	35
5.5	ODSTOUPENÍ OD SMLOUVY, VÝPOVĚĎ	39
5.6	VŠEOBECNÉ OBCHODNÍ PODMÍNKY	39
6	OCHRANA SPOTŘEBITELE A FORMULÁŘOVÉ SMLOUVY	42
6.1	OCHRANA KLIENTA BANKY	42
6.2	PRÁVNÍ OCHRANA V EU	43
6.3	PRÁVNÍ OCHRANA V OBCHODNÍM ZÁKONÍKU	43
6.4	PRÁVNÍ OCHRANA V OBČANSKÉM ZÁKONÍKU	44
7	ZÁVĚR	46
8	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	48

1 Úvod

Smluvní vztah jako rovnoprávná účast dvou či více stran na definování podmínek pro realizaci služby, obchodu nebo jiné činnosti a jejich následné dodržování je jedním ze základních prvků právního státu. Jeho podoby jsou v dennodenním životě každého občana či podnikatelského subjektu různorodé a setkáváme se s nimi v různých životních situacích. Mohou to být běžné kupní smlouvy na nákup zboží, smlouvy o převodu nemovitostí, leasingové smlouvy, smlouvy o půjčce, smlouvy předmanželské, smlouvy darovací atd. Charakteristické a především žádoucí v každém smluvním vztahu je, aby postavení zúčastněných smluvních stran bylo co nejvíce rovnocenné a smlouva nediskriminovala či jinak neznevýhodňovala jednu ze smluvních stran. K definování dohodnutých podmínek každého obchodního případu a k uchování těchto skutečností v písemné podobě jsou určeny dokumenty zvané Smlouvy.

Tato práce se má více věnovat tzv. formulářovým smlouvám a především jejich používání v bankovníctví. Právě zde dochází k uzavírání bankovních obchodů na základě smluv, které mohou vykazovat prvky nerovného postavení smluvních stran a vůle jedné strany měnit jejich obsah, tedy vlastnosti tzv. smluv adhezních.

První část bakalářské práce deskriptivní metodou seznamuje s právním rámcem podnikání v bankovníctví, vztahu státu a bankovních ústavů, vztahu banky s klientem.

Další kapitoly se podrobněji věnují definici a charakteru formulářových smluv v bankovníctví a jejich právní úpravě v souvislosti s všeobecnými obchodními podmínkami jako nedílnou součástí uzavřeného smluvního vztahu banky s klientem. Na konkrétních příkladech formulářových smluv a všeobecných podmínek dvou bankovních ústavů se snažím analyzovat hlavní ustanovení těchto smluvních dokumentů, porovnat způsoby vzniku a průběhů smluvních vztahů a poukázat na jistá rizika pro smluvně slabší stranu.

Poslední kapitola práce je věnována právní ochraně spotřebitele při uzavírání bankovních obchodů. Kromě základních ustanovení občanského a obchodního zákoníků upravující tuto problematiku zde uvádím několik právních norem Evropské

unie - směrnic Evropského parlamentu a Rady Evropské unie, které se mimo jiné snaží chránit spotřebitele před nekalými praktikami v oblasti úvěrování ze strany poskytovatelů úvěrů, příp. řeší ochranu spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku a mimo obchodní prostory.

Cílem této práce je seznámení a objasnění účelu používání formulářových smluv, jejich obsahem a formou a poukázat na jejich výhody i nevýhody v obchodním styku. Práce se také snaží analyzovat některá zavádějící ustanovení smluv a především všeobecných obchodních podmínek k dané smlouvě a poukazuje na jistá rizika a úskalí pro jednu ze smluvních stran při jejich akceptování.

2 Právní úprava problematiky formulářových smluv

2.1 Podstata vzniku smluvního vztahu

V dnešní době v běžném životě se téměř každý občan nebo podnikatel ocitl v situaci, že byl postaven do pozice účastníka smluvního vztahu. Měl se tedy rozhodnout, jaké podmínky je schopen a ochoten akceptovat, zda je připraven nést následky při jejich případném nedodržování, zda dopady z porušení smluvních ustanovení nebudou mít pro něj fatální následky. S tímto vědomím taky k tomuto aktu přistupuje s jistou obezřetností a opatrností. Snaží se, aby jeho postavení ve smluvním vztahu bylo rovnocenné a měl zjednodušeně řečeno stejná práva i povinnosti ze smlouvy vyplývající jako druhá ze smluvních stran. Proto se do podmínek smluv snaží prosadit své ustanovení, své požadavky. U běžných typů smluv a vůli obou ze smluvních stran je to zcela legitimní postup. Vše ale velmi závisí na úrovni právního vědomí a životních zkušenosti konkrétní osoby-účastníka smluvního vztahu.

Jiná situace ale zákonitě nastává v případě, kdy je ve smluvním vztahu jedna ze smluvních stran v odlišném, téměř v dominantním postavení, než strana druhá. V takové pozici jsou dnes velké, často nadnárodní společnosti, např. operátoři mobilních sítí, distributoři energií, pojišťovací společnosti a především bankovní ústavy.

Dnes si běžný účet u banky může sjednat kdokoli rychle a jednoduše a v mnoha případech je běžný účet nutnou podmínkou pro další procesy běžného života (bezhotovostní výplata mzdy, inkasní příkazy k platbám atd.). Počty osob, které mají na své jméno zřízeny běžný úvěr nebo uzavřely s bankou jiný smluvní dokument (např. smlouvu o hypotečním úvěru), doslova každým dnem přibývá. Velkou výhodou pro potencionálního klienta banky je, že dnes existuje i v této oblasti podnikání konkurenční prostředí, tedy že si budoucí klient může vybrat, či banky služby využije pro svůj záměr. Banky se vzájemně předbíhají s nabídkami těch nejlepších podmínek.

Jak jsem již zmínila, za každým bankou sjednaným úvěrem, hypotékou nebo běžným účtem stojí uzavřený smluvní vztah a jeho stvrzující dokument - smlouva. Kdyby banky měly pro každého klienta vymýšlet individuální smlouvu, individuální obchodní podmínky, proměnil by se bankovní poradce na jedné straně v písaře dennodenně sepisující stovky stran nových smluv, na druhé straně právníkem, který by byl schopen svá ustanovení právně obhájit před svým zaměstnavatelem a nést právní odpovědnost za svá rozhodnutí. Proto bylo pro banky výhodnější vytvořit jakýsi univerzální formulář, který obsahuje všechny podstatné náležitosti vedoucí k uzavření smluvního vztahu. Všechny ostatní důležité informace, které banka chápe svou podstatou jako obecné, každá banka sjednotila a sepsala pod názvem Všeobecné obchodní podmínky, a které se přikládají jako nedílná součást uzavřené smlouvy. Klient tak podepisuje jen jistý vyplněný formulář, jehož předepsaný obsah nemá možnost měnit či jakkoliv doplnit. Ve většině případů si neuvědomuje, že se jedná o platné kontraktační jednání se všemi povinnostmi a závazky pro obě strany.

Všechny kroky v procesu uzavírání smluv jsou pochopitelně řízeny právními předpisy a normami a jejich jednotlivá ustanovení upravují způsoby vzniku smluvních vztahů a závazkové vztahy z nich vyplývajících.

2.2 Právní rámec problematiky smluvních vztahů v bankovníctví

Základní právní předpis, který upravuje pojetí a právní postavení banky, je zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, v platném znění¹. Činnost bank je také upravena důležitým prováděcím předpisem, a to vyhláškou č. 123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry. Na základě splnění podmínek uvedených v uvedených legislativních normách uděluje stát bankovnímu ústavu licenci opravňující provozovat podnikatelskou činnost v bankovním sektoru.

Banky k realizaci své podnikatelské činnosti uzavírají se svými klienty smlouvy, které lze označit za bankovní obchody. V bankovních obchodech musí tedy být alespoň jedním smluvním účastníkem banka. Přitom je důležité, aby tento bankovní

¹ PLÍVA, Stanislav. *Bankovní obchody*. 1. vydání. Praha: ASPI, a.s., 2009.

obchod byl v souladu s udělenou bankovní licencí. Smlouva, kterou by banka uzavřela nad rámec této udělené licence, by se však nedala považovat za neplatnou. Takto uzavřený bankovní obchod by představoval neoprávněné podnikání ve smyslu § 3a odst. 1 obch. zák. Takto jednající osoba je povinna své závazky z uzavřených smluv dodržet a odpovídá i za škodu, která vznikne třetím osobám v důsledku jejího jednání.² Odpovědnost podle zvláštních právních předpisů za škodu způsobenou neoprávněným podnikáním však není dotčena (§ 3a odst. 2 obch. zák.).

Druhou smluvní stranou bankovního obchodu mohou být zásadně právnické nebo fyzické osoby.³ Zákon v určitých případech může zakázat uzavírat bankovní obchody určitým osobám, nebo naopak určité bankovní obchody mohou uzavírat jen určité osoby. Klienty bank lze obecně rozdělit na podnikatelské subjekty a nepodnikatelské subjekty neboli spotřebitele.

Podle právního předpisu, kterým se daný smluvní vztah řídí, lze tedy členit bankovní obchody na bankovní obchody v režimu obchodního zákoníku a bankovní obchody v režimu občanského zákoníku. Rozdíly se zpravidla projevují v podmínkách sjednávanych bankovních obchodů a také v míře ochrany klientů.

Většina pojetí bankovních obchodů má základ v úpravě obchodního zákoníku. Z ustanovení § 261 odst. 3 obch. zák. vyplývá, že jde o smlouvy o úvěru, o otevření akreditivu, o inkasu, o bankovní uložení věci, o běžném účtu, o vkladovém účtu, dále pak závazkové vztahy vznikající z bankovní záruky (smlouva o poskytnutí bankovní záruky), z cestovních šeků a z finančního zajištění a o úplatné smlouvy týkající se cenných papírů. Jde tedy především o smlouvy, u nichž nejméně jednou smluvní stranou musí být banka (smlouvy o běžném účtu, o vkladovém účtu). U bankovních obchodů v režimu obchodního zákoníku nelze vyloučit uzavření smlouvy ve smyslu § 269 odst. 2 obch. zák., tedy smlouvy nepojmenované a neupravené jako typ smlouvy.

K bankovním obchodům ale nedochází jen ve vztahu k podnikatelům, ale také ke spotřebitelům, tedy osobám nepodnikajícím. Tyto bankovní obchody zahrnují smlouvy upravené v občanském zákoníku, pokud nejsou banky výslovně povinny danou činnost řídit dle ustanovení § 261, odst. 3 obch. zák.

² BEJČEK, Josef. *Základy obchodního práva pro ekonomy*. Ostrava: VŠB - Technická univerzita Ostrava, 2002.

³ PLÍVA, Stanislav. *Bankovní obchody*. 1. vydání. Praha: ASPI, a.s., 2009.

Takovým smluvním vztahem je např. Smlouva o vkladu, upravena v občanském zákoníku ustanovením § 778 až 787 nebo Smlouva o pronájmu bezpečnostní schránky. Charakter těchto smluv je koncipován s ohledem na klienta – spotřebitele a kromě věcného obsahu smlouvy vede také k ochraně spotřebitele. Ochráncem v tomto případě je stát, který předpokládá u spotřebitele menší právní vědomí než u osoby podnikatelské, která má přece jen v rámci obchodního zákoníku větší prostor pro právní zabezpečení svých smluvních vztahů. Všeobecně tedy lze konstatovat, že jsou spotřebitelé zákonnými normami a jejich ustanoveními více chráněni než podnikatelské subjekty.

Převážná většina právních úprav bankovních obchodů zakotvených v ustanovení obchodního i občanského zákoníku mají dispozitivní povahu. Obecně tato povaha dává oběma smluvním stranám širokou možnost uzavírat obchody podle svým zájmů a v rámci smluvní volnosti. V praxi je ale tato vůle výrazně omezena, a to především podmínkami stanovenými bankami. Pohlédneme-li na obsahový rámec smluv uzavíraných bankou v bankovním obchodě, hovoříme převážně o tzv. smlouvách adhezních. I když vymezení toho termínu v našem právním řádu nenalezneme, občanský i obchodní zákoník jej používají. Obecně se pod pojmem adhezní smlouvou rozumí smlouva, kterou uzavírají smluvní strany za podmínek stanovených jednou ze stran a druhá strana v zásadě nemá možnost stanovené podmínky pro konkrétní smlouvu měnit, či obsah uzavírané smlouvy podstatněji ovlivnit. Opět připomenutí, že takováto forma smlouvy je předkládána především silnou smluvní stranou mající často téměř dominantní postavení ve sjednávaném obchodním případě, příp. i na komerčním trhu. Není tomu jinak ani v bankovníctví, tady platí spíše podmínka o velké a silné organizaci obchodující s penězi. Banky pro smlouvy o bankovních obchodech takovéto smlouvy využívají a je pro ně typické, že podmínky, za nichž má být uzavřen smluvní vztah a následný bankovní obchod, jsou stanoveny jednostranně bankou a druhá smluvní strana musí na tyto podmínky přistoupit, chce-li tuto smlouvu s bankou uzavřít. Jen v určitých, zcela specifických případech ale může klient dosáhnout jistých změn stanovených smluvních podmínek. O smluvní ústupek banky se jedná v případě velkého objemu bankovního obchodu se silným nebo jinak významným klientem.

Důležitou a nedílnou součástí většiny smluvních dokumentů jsou všeobecné obchodní podmínky. Převážná většina smluv v bankovníctví mají ve svém znění časté odkazy právě na ustanovení všeobecných obchodních podmínek. Dojde-li však ve smlouvě k odchýlnému ujednání, než jaké je obsaženo ve všeobecných obchodních podmínkách, má takto upravené ujednání ve smlouvě přednost před obchodními podmínkami (§ 273 odst. 1 a 2 obch. zák.).

Další legislativní normou v českém právu je zákon č.190/2004 Sb., o dluhopisech. Tímto zákonem je např. řízen smluvní vztah týkající se hypotéčních úvěrů. Hypotéční úvěr je dlouhodobý účelový úvěr k financování investic do nemovitostí, s dlouhodobou splatností 10 a více let.

Česká republika jako členský stát Evropské unie má za povinnost do svých zákonných norem a předpisů implementovat evropské právo. Proto některé druhy bankovních smluv jsou řízeny zákonnými normami, které transponují směrnice Rady EU. Takovým příkladem je Smlouva o spotřebitelském úvěru. Na základě této smlouvy jsou návratně poskytnuty osobě nepodnikající-spotřebiteli peněžní prostředky nebo odložená platba, za které je spotřebitel povinen platit. Smluvní vztah ve věci spotřebitelského úvěru byl v našem právu ošetřen zákonem č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru (zákon o spotřebitelském úvěru), který transponoval směrnici Rady 87/102/EHS ze dne 22. prosince 1986 (směrnice o spotřebitelském úvěru).

Novou směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS byl uvedený zákon zrušen a nahrazen zákonem č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, který tuto směrnici plně transponoval. Směrnice sleduje možnost občanů v rámci celé Evropské unie zřídit spotřebitelský úvěr v kterékoliv členské zemi. Současně se snaží chránit spotřebitele před nekalými praktikami v oblasti úvěrování ze strany poskytovatelů těchto úvěrů. Velice důležitým ustanovením je nutnost vždy uvádět RPSN (roční procentní sazba nákladů na spotřebitelský úvěr) na jakékoliv reklamně týkající se poskytování spotřebitelského úvěru.

3 Formulářové smlouvy a obchodní podmínky

K realizaci uzavření smluv o bankovních obchodech banky nejčastěji používají jako smluvní dokumenty formulářové smlouvy ve smyslu § 273 odst. 3 obch. zák. Tyto formuláře mají charakter adhezních smluv a činnost bank při uzavírání bankovních obchodů velice administrativně zjednodušují. Formulářové smlouvy jsou jednoduché, srozumitelné, obvykle jednostránkové a banky je předkládají různorodým klientům, kteří tedy k jejich podpisu nepotřebují žádné speciální znalosti z právní nebo finanční oblasti. Jak jsou ale smlouvy jednoduché, tak v mnoha případech neúplné.

3.1 Adhezní smlouvy

Tento pojem pochází z latinského *adhaesio*, což v překladu znamená přilnutí, připojení.⁴ Mezi typické rysy adhezních smluv patří:

- standardizované formy transakcí
- masová poptávka je důvodem využívání formulářů pro uzavírání smluv
- formuláře jsou navrhovány pro širokou veřejnost
- formuláře jsou navrhovány velkými průmyslovými podniky, které se vyznačují masovou produkcí, poptávkou nebo masovými službami
- individuální spotřebitel je bez možnosti změnit a vylepšit svou pozici – může buď souhlasit se smlouvou, nebo jí odmítnout.

V praxi smluvní formuláře často používají kapitálově silné subjekty s pevnou tržní pozicí na daném segmentu trhu (např. v bankovníctví, pojišťovnictví, na trhu dopravy, dodávky energií apod.). Tito podnikatelé a společnosti zpravidla nejsou ochotni vyjednávat o obsahu smlouvy s ekonomicky slabším partnerem či spotřebitelem o uzavření konkrétního obchodu, ale naopak je jejich pozice oferenta pevně daná a smlouva, kterou uzavírají, má předem stanovený a neměnitelný text. Druhá strana tak má pouze na výběr, zda na tento předem připravený text přistoupí, či nikoliv.

⁴ MAREK, Karel; ŽVÁČKOVÁ, Lenka. *Obchodní podmínky, obchodní zvyklosti a vykládací pravidla*. 1. vydání. Praha : ASPI, a.s., 2008.

3.2 Formulářové smlouvy

Mezi adhezní smlouvy svou podstatou patří formulářové smlouvy, jejichž forma spočívá v předtištěném obsahu smlouvy, který je přizpůsoben určitému druhu obchodu. Prostřednictvím typových smluvních formulářů se smlouva uzavírá tím způsobem, že se do ní doplňují konkrétní údaje o smluvních stranách, předmětu smlouvy, době plnění, ceně plnění apod. V praxi je přitom nejpoužívanější kombinace typového smluvního formuláře s textem obchodních podmínek. Použití smluvních formulářů upravuje § 273 odst. 3 obch. zák. Zákon tedy tímto ustanovením smluvní strany ujišťuje, že použití formulářových smluv je možné, dovolené a není v rozporu se zákonem.

Smluvní formuláře působí psychologicky na akceptanta, vyvolávají určitý dojem nezměnitelnosti a jistoty při uzavírání takové smlouvy, nicméně akceptující strana by měla pečlivě zkoumat, zda obsah návrhu smlouvy odpovídá jejím skutečným zájmům, a to především v rámci obchodních podmínek, na které by smluvní formulář měl přímo v textu odkazovat.

V bankovníctví je obzvláště těžké, většinou nemožné pro běžného spotřebitele měnit údaje na formuláři předložené mu bankou. Na druhou stranu je pouhé vyplnění formulářové smlouvy pro spotřebitele usnadněním pro přijetí takové smlouvy.

3.3 Obchodní podmínky

Nedílnou součástí každé formulářové smlouvy jsou obchodní podmínky, definované v samostatném smluvním dokumentu, nejčastěji pojmenovaným Všeobecné obchodní podmínky. V jednotlivých ustanoveních obchodních podmínek je zakotven velice podrobně a důsledně právní rámce vniklého smluvního vztahu.

3.3.1 Znaky obchodních podmínek

„Obchodní podmínky jsou nepřímá smluvní ujednání, která se stanou součástí smlouvy v okamžiku, kdy s tím obě strany projeví souhlas.⁵ Jsou to abstraktní, všeobecně formulované smluvní šablony, které jsou racionalizačním nástrojem,

⁵ MAREK, Karel; ŽVÁČKOVÁ, Lenka. *Obchodní podmínky, obchodní zvyklosti a vykládací pravidla*. 1. vydání. Praha : ASPI, a.s., 2008., s.17

zejména u hromadných a typizovaných obchodů. Jsou to pravidla určující práva a povinnosti smluvních stran, jež jsou pro strany závazná na základě projevené shodné vůle se jimi řídit. Obchodní podmínky jsou předem vypracované, písemné, standardizované texty termínů, obsahující zpravidla údaje o jakosti, záručních lhůtách, odpovědnosti, přechodu vlastnického práva a nebezpečí, platební údaje, rozhodčí klauzuli, klauzuli o výběru rozhodného práva atd., tj. údaje, které lze vypracovat pro neurčité množství sobě navzájem podobných obchodních operací.“

Může tedy jít o tištěný dokument, který je vzhledem k velkému obsahu informací obsáhlý a je velice často naformátován na malý a špatně čitelný font písma. Další způsob publikace je odkaz ve smlouvě na jejich umístění na webových stránkách předkladatele smlouvy. V každém případě je obsah obchodních podmínek velice důležitý a závazný v každém smluvním vztahu a je v zájmu smluvních stran, především strany akceptanta, se s obsahem velice podrobně seznámit ještě před stvrzením smlouvy.

Tento systém vzniku smluvního vztahu má své výhody a současně i řadu nevýhod. Mezi výhody lze určitě zařadit:

- samotná smlouva může být stručná
- kontraktační proces je rychlý
- jisté zrovnoprávnění obchodních partnerů zajištěním stejných pravidel pro vznik smluvního vztahu a závazků z něj vyplývajících
- posílení právní jistoty smluvních stran

Jako hlavní nevýhody tohoto systému spatřuji především:

- v omezené, často neexistující možnosti akceptanta zanést do znění podmínek své požadavky
- podmínky jsou definovány s jednostrannou výhodností pro oferenta
- zobecnění podmínek omezuje individuální přístup při řešení specifických situací
- ztráta individuálního přístupu ke klientovi

Obecně tedy platí, že strana akceptanta nemá možnost cokoli smluvně měnit, pouze smlouvu akceptovat nebo odmítnout, podle principu “take it or leave it.” Tato nevýhoda se dá částečně minimalizovat, pokud se jedná o stálé partnery, většinou

z korporátní sféry. V případě spotřebitelských bankovních obchodů je to ale téměř vyloučeno. Nebezpečí a riziko vidím také v možnosti zneužít své pozice ze strany oferenta smlouvy, většinou silnějšího ekonomického partnera za účelem vnucovat protistraně podmínky, které jsou pro oferenta výhodné. Toto riziko naštěstí pro spotřebitele již ošetřuje svými zákonnými normami Evropská unie a prvky ochrany implementuje do svých zákonů a předpisů i Česká republika. Podrobněji se problematice ochrany spotřebitele i ve vztahu k bankovním formulářovým smlouvám věnuji v kapitole 6.

Pro spotřebitele je v procesu uzavírání smluv s odkazem na obchodní podmínky důležité být na jejich existenci výslovně upozorněn a měl by být plně seznámen s obsahem těchto podmínek. Souhlasí-li obě strany s textem obchodních podmínek, pak se tento text stává součástí smlouvy. Souhlas musí být výslovný, prokazatelný, a proto je vhodné jej písemně potvrdit, a to buď přímým podpisem pod obchodní podmínky, nebo souhlasem u odkazu na text obchodních podmínek přímo ve smlouvě.

3.3.2 Právní úprava podmínek podle občanského zákoníku

Občanský zákoník dle § 53a odst. 3 vymezuje použití elektronických prostředků při uzavírání smluv takovým způsobem, že spotřebiteli musí být poskytnuta smlouva a obchodní podmínky ve formě, která umožňuje archivaci a reprodukci. Je zajímavé, že v tomto zákoně již další úpravu obchodních podmínek nenajdeme.

3.3.3 Právní úprava podmínek podle Zákona o ochraně spotřebitele

Podle ustanovení § 6 zákona o ochraně spotřebitele je prodávajícímu zakázáno se chovat při prodeji výrobků a služeb v rozporu s dobrými mravy; zejména nesmí žádným způsobem diskriminovat, např. diskriminačními obchodními podmínkami, eventuálně uplatňováním rozdílných obchodních podmínek vůči srovnatelným zákazníkům. Ustanovení § 8 odst. 1 tohoto zákona ošetřuje klamavé jednání v neprospěch spotřebitele zamlčením údajů o charakteru nákupních podmínek při obchodním styku.

3.3.4 Právní úprava podmínek podle Zákona o bankách

Podle ustanovení § 11 odst. 1 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, v platném znění, jsou banky a pobočky zahraničních bank povinny informovat ve svých provozovnách písemnou formou a v českém jazyce o podmínkách pro přijímání vkladů, poskytování úvěru a dalších bankovních obchodech a služeb a o své účasti v platebních systémech. Nejde ovšem o obchodní podmínky podle § 273 obch. zák.

Je běžné, že si banka vytvoří vlastní obchodní podmínky podle zákona o bankách, které budou doplněny obchodními podmínkami pro uzavírání bankovních obchodů pro klienty podle obchodního zákoníku.

3.3.5 Právní úprava podle Zákona o platebním styku

Podle zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku může banka ve svých obchodních podmínkách upravit povinnosti příkazce ohledně předávání příkazů k převodu. Česká národní banka vydává vzorové obchodní podmínky, které mají chránit držitele elektronických platebních prostředků. Tyto podmínky upravují vzájemné práva a povinnosti vydavatelů a držitelů elektronických platebních prostředků.

4 Typy smluv v bankovníctví

4.1 Smlouva o běžném účtu

Smlouva o běžném účtu je upravena v obchodním zákoníku § 708 až 715a.⁶ Úprava je platná pro vztah banky s podnikatelem a také pro vztahy banky s nepodnikatelskými subjekty, fyzickými a právnickými. Převážná většina ustanovení má dispozitivní povahu, a to znamená, že smluvní strany se po vzájemné dohodě mohou od těchto ustanovení odchýlit, nebo jednotlivá ustanovení vypustit, nejsou-li v rozporu s kogentními ustanoveními obchodního zákoníku. Kogentní povahu mají tato ustanovení:

- § 709 odst. 3 upravující nakládání s účtem
- § 710 odst. 2 upravující nakládání s prostředky na účtu
- § 710 odst. 3 upravující povinnosti banky provádět platby řádně a včas
- § 713 odst. 3 upravující nejzazší lhůtu pro povinnost banky připsat peněžní prostředky ve prospěch účtu
- § 714 odst. 4 upravující úrokovou sazbu z prostředků na účtu, jestliže nebyla sjednána ve smlouvě nebo nebyl sjednán způsob jejího stanovení
- § 715a upravující důsledky smrti majitele účtu

Předmětem této smlouvy je závazek banky zřídit a vést běžný účet pro klienta banky. Doba zřízení účtu je většinou shodná se dnem uzavření smlouvy. Aby byla smlouva platná, vyžaduje obchodní zákoník uzavření smlouvy v písemné formě. Každá smlouva musí jednoznačně určovat smluvní strany a dostatečně konkretizovat údaje potřebné pro identifikaci fyzické nebo právnické osoby, pro kterou má být běžný účet zřízen. Povinností osoby pro níž je účet zřizován je prokázání své totožnosti bance a poskytnutí zákonem vyžadovaných údajů. Smlouva o běžném účtu tedy nemůže být zřízena jako anonymní. Dispozitivní ustanovení nejsou zákonnou podmínkou pro platné uzavření smlouvy, ale mají povahu návodovou a jejich smyslem je hlavně upozornit na to, co by smlouva mohla a měla obsahovat.

⁶ PLÍVA, Stanislav. *Bankovní obchody*. 1. vydání. Praha: ASPI, a.s., 2009.

Obchodní zákoník rozlišuje pojmy nakládání s účtem a nakládání s peněžními prostředky na účtu:

(1) Nakládání s účtem se týká samotného účtu a úkony spojené s jeho administrací, jako je např. uzavírání smlouvy, změny a ukončení smluvního vztahu. Toto právo náleží ze zákona majiteli účtu, to znamená osobě, pro kterou byl bankovní účet zřízen. Pokud je majitelem fyzická osoba, pak jedná osobně, popřípadě v zastoupení zákonného zástupce. Je-li majitelem právnická osoba, za jednání odpovídá její statutární orgán. V případě kolektivního statutárního orgánu určují jednající osobu stanovy právnické osoby, popřípadě jej určuje zákon. Má-li obchodní společnost více statutárních orgánů, má oprávnění k jednání každý z nich, a to buď každý samostatně, nebo, stanoví-li tak společenská smlouva, společně s ostatními statutárními orgány této společnosti. Byla-li působnost statutárního orgánu přenesena na jinou osobu, např. likvidátora, pak tato osoba je také oprávněna nakládat s účtem.

Ze zákona jsou vyloučeni z práva nakládat s účtem osoby bez zvláštní plné moci, které jsou podle obchodního zákoníku (§ 13 odst. 3 a § 15 obch. zák.) a občanského zákoníku (§ 20 obč. zák.) oprávněny jednat za podnikatele nebo právnickou osobu nepodnikatele. Jedná se o vedoucí organizačních složek podniku, zmocněnce pověřené určitou činností k provozování podniku a pracovníky či členy, jejichž oprávnění k právním úkonům zakládá smlouva o zřízení právnické osoby nebo zakladací listina. Banky se shodují na výjimce, kterou tvoří prokurista, který je zákonně oprávněn ke všem právním úkonům při provozu podniku, i když pro tyto úkony je vyžadována zvláštní plná moc. Otázkou je, zda nakládání s běžným účtem je považováno za právní úkon při provozování podniku. Soudě podle kogentního ustanovení § 709 odst. 3 vyžaduje takovéto zmocnění k nakládání s účtem zvláštní plnou moc s notářsky ověřeným podpisem, případně může být tato plná moc udělena v přítomnosti pověřeného pracovníka banky. Udělení prokury běžně nesplňuje tyto podmínky, úředně ověřený podpis je nutný až při zápisu do obchodního rejstříku, ale samotná prokura jej nevyžaduje.

Zákon vyžaduje k administraci účtu zvláštní plnou moc, z čehož vyplývá, že obecná plná moc je nedostačující, jelikož zmocnění musí být formulováno tak, aby jasně opravňovalo nakládání s konkrétním účtem zmocnitele. Druhým požadavkem je ověřený podpis na plné moci majitele účtu, případně udělení plné moci před pracovníkem banky. Podle právní úpravy platí, že běžný účet musí být zřízen

minimálně pro jednu fyzickou nebo právnickou osobu, ovšem nevylučuje zřízení účtu pro více osob, kdy každý z nich má postavení majitele účtu. Dispozitivní úprava dovoluje odchýlení se od této úpravy a umožňuje stanovení postavení majitele účtu pro jen některé z nich.

(2) Nakládání s peněžními prostředky je také úpravou kogentní, od které se strany uzavírající smlouvu nemohou odchýlit ani ji vyloučit. Nakládání s peněžními prostředky znamená předávání příkazů bance k výplatám a platbám z účtu majitele. Obecně platí, že k nakládání s peněžními prostředky jsou oprávněny jen ty osoby, jež jsou uvedeny v podpisových vzorech, které jsou ve formě plné moci předány majitelem účtu bance. Zásadně toto ustanovení platí i pro majitele účtu, to znamená, že nakládat s peněžními prostředky mohou jen ty jiné osoby, které jsou uvedeny ve smlouvě o běžném účtu a za podmínek v této smlouvě stanovených (např. jednorázová plná moc k výběru peněžních prostředků). Smlouva také upravuje nakládání s peněžními prostředky na účtu platební kartou s využitím forem elektronického nebo telefonického bankovníctví. Banka je oprávněna nakládat s peněžními prostředky majitele účtu za takových podmínek, které ji přiznává zákon, nebo když ji to umožňuje výslovné ujednání ve smlouvě o běžném účtu. Pokud není ve smlouvě řečeno jinak, je banka povinna po skončení kalendářního měsíce majiteli účtu oznámit každý přijatý vklad a platbu a každou provedenou výplatu a platbu z účtu a konečný zůstatek peněžních prostředků na účtu. Prokázat majiteli účtu provedení platby není povinností banky a banka jej provede až na žádost majitele banky.

Základní povinností banky vyplývající ze smlouvy o běžném účtu je vedení účtu ve měně, na kterou byl účet zřízen, přijímání plateb, vkladů a výplat. Vklady jsou peněžní prostředky, které jsou ukládány na účet, výplatami jsou míněny hotovostní peněžní prostředky, které jsou z účtu vybírány a platbami se rozumí příjem a výdej peněžních prostředků prováděné bezhotovostním způsobem. Banka je povinna provádět všechny platby včas a řádně za podmínek, že majitel účtu splňuje požadavky stanovené zákonem a smlouvou o běžném účtu. Obecně je tato podmínka chápána jako dostatek peněžních prostředků na účtu, z něhož má být platba nebo výplata provedena. Pokud zůstatek na účtu není dostatečný pro

provedení platby nebo výplaty, není banka povinna příkaz majitele účtu nebo jiné oprávněné osoby provést.

Výjimkou je ujednání ve smlouvě o běžném účtu, kdy banka provede příkaz k platbám i při nedostačujících peněžních prostředcích na účtu podle § 711 obch. zák.

Obchodní zákoník stanovuje lhůty pro povinnost banky peněžní prostředky připsat ve prospěch účtu a odepsat je z účtu. Předá-li osoba oprávněná nakládat s peněžními prostředky proveditelný příkaz v době dohodnuté s bankou, je banka povinna odepsat tyto peněžní prostředky z účtu v den určený touto oprávněnou osobou. Není-li tento den určen smlouvou o běžném účtu, pak je banka povinna odepsat peněžní prostředky nejpozději následující pracovní den po předání příkazu majitelem účtu nebo oprávněnou osobou. Pro připsání peněžních prostředků ve prospěch účtu se banka řídí právními předpisy stanovenými zvláštním právním předpisem, kterým je zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, kde podle § 109 odst. 1 a 2 a § 110 poskytovatel plátce, tj. plátcova banka zajistí, aby peněžní prostředky byly připsány na účet poskytovatele příjemce, tj. banky příjemce nejpozději do konce následujícího pracovního dne od okamžiku přijetí platebního příkazu. Pokud se jedná o papírový platební příkaz, plátce a jeho poskytovatel se mohou domluvit na lhůtě o jeden pracovní den delší. Poskytovatel příjemce je povinen připsat částku platební transakce na účet příjemce neprodleně poté, kdy mu byla na jeho účet připsána poskytovatelem plátce.

Banka má vůči majiteli účtu právo na úplatu za vedení účtu a za služby s tím spojené.⁷ Banka má nárok na úhradu nákladů spojených s prováděnými platbami, nejedná se tedy o odměnu. Banka má tedy nárok provést jednostranné započtení, ale jen k úhradě těchto nákladů. Právní úprava umožňuje tři typy sjednání úplaty za vedení účtu, a to určením konkrétní výše úplaty, nebo určením způsobu stanovení výše výplaty, nebo odkazem na ceník banky.⁸ Úplata se sjednává mezi bankou a klientem ve smlouvě o běžném účtu. V bankovní praxi se většinou využívá stanovení úplaty odkazem na ceník banky, který je platný v době uzavření smlouvy. Ceník se tedy stává nedílnou součástí smlouvy, a proto se každá změna ceníku projeví jako

⁷ MAREK, Karel. *Smlouvy bankovních služeb*. Právo a podnikání. 2002, 6.

⁸ PLÍVA, Stanislav. *Bankovní obchody*. 1. vydání. Praha: ASPI, a.s., 2009.

změna smlouvy o běžném účtu, která je možná jen dohodou smluvních stran. Pokud by došlo k neshodě, je pro smlouvu závazný ceník před jeho změnou.

Povinnost banky platit majiteli účtu úroky ze zůstatku peněžních prostředků nemusí být sjednána ve smlouvě o běžném účtu, ale vyplývá přímo ze zákona. Výše sazby je většinou fixní a její změna je podmíněna jen změnou smlouvy po dohodě obou stran. Právní úprava připouští dohodu o způsobu stanovení výše úrokové sazby, není zde ale blíže specifikováno, jak má být způsob ve smlouvě dohodnut. Podle § 709 odst. 2 písm. b) obch. zák. není konkretizováno, zda by mohlo být ve smlouvě domluveno právo banky měnit výši úrokové sazby za trvání smluvního vztahu, a to zejména zda se ve smlouvě dá dohodnout, že banka bude provádět změnu výše úrokové sazby jako jednostranný úkon. Podle § 268 odst. 3 obch. zák. je ale zřejmé, že dohoda stran o dostatečném určení obsahu závazku nesmí obsahovat takový způsob, který by byl závislý pouze na vůli jedné ze smluvních stran. Nejsou-li úroky sjednány ve smlouvě, použije se podle kogentního ustanovení § 714 odst. 4 obch. zák. jako úroková sazba polovina diskontní sazby stanovené českou národní bankou a to ke dni, k němuž jsou úroky přičteny na účet klienta banky. Úhrada úroku a jejich splatnost je upravena dispozitivním ujednáním, kdy majitel účtu má právo na úroky ode dne, kdy mu byly peněžní prostředky připsány na účet, a do dne, který předchází dni, ke kterému byly peněžní prostředky odepsány nebo vyplaceny, není-li ve smlouvě ustanoveno jinak. Úroky jsou připisovány k zůstatkové částce na účtu měsíčně, není-li ve smlouvě uvedeno jinak, a jsou tak v dalším období rovněž úročeny.

Kogentní ustanovení § 715a obch. zák. upravuje důsledky smrti majitele běžného účtu. Stanovuje, že smrtí majitele účtu smlouva nezaniká, tudíž nezanikají ani práva a povinnosti, které vyplývají ze smlouvy. Banka dále provádí platby a příkazy, ať už jednorázové nebo trvalé, a to kromě těch, u kterých majitel před svou smrtí stanovil, že se nesmí v jejich vyplácení pokračovat. Banka se musí věrohodně dozvědět o klientově smrti a tuto podmínku věrohodné informace splňuje zpráva soudu, zpráva obecního úřadu vedoucí matriku, předložení úmrtního listu případně zpráva policie. Banka je také povinna dále provádět platby na základě příkazů osob zmocněných majitelem účtu k jeho vedení, pokud z plné moci nevyplývá, že smrtí zmocnitele toto právo zaniká. Jestliže plná moc neustanovuje svou platnost pouze po

dobu života majitele účtu, plná moc nezaniká a zmocněné osoby mohou dále nakládat s peněžními prostředky na účtu majitele i po jeho smrti. Prostředky na účtu mohou náležet jako majetek do dědictví po zesnulém majiteli až po skončení projednávání dědictví správcem dědictví, který plní práva a povinnosti majitele účtu a je mu tedy umožněno nakládat s účtem, udělovat nebo odvolávat plnou moc k nakládání s peněžními prostředky a sám s nimi nakládat. Banka je povinna se řídit jeho pokyny za podmínky, že jí bylo prokázáno, že tato osoba byla stanovena správcem dědictví účtu, ke kterému je příkaz udělen.

Úprava výpovědi smlouvy o běžném účtu a její důsledky má dispozitivní charakter, proto jsou přípustné odchylné smluvní ustanovení výpovědi ze strany banky i ze strany majitele účtu. Výpovědi musí být podány písemnou formou. Majitel účtu je oprávněn vypovědět smlouvu kdykoliv, na rozdíl od banky, která nemůže vypovědět smlouvu o běžném účtu uzavřenou na dobu určitou. Banka by tuto smlouva mohla vypovědět jen za předpokladu, že se tak s majitelem účtu domluví ve smlouvě. Účinnost výpovědi podané ze strany majitele účtu nabývá dnem jejího doručení bance. Podává-li výpověď banka, účinnost se přesouvá na poslední den kalendářního měsíce, ke kterému byla výpověď doručena majiteli účtu. Výjimečně dochází k účinnosti dnem doručení majiteli účtu, a to za předpokladu, že majitel se dopustil podstatného porušení smluvních povinností a výpověď mu byla doručena doporučenou zásilkou. Jestliže nedojde k doručení zásilky adresátovi z důvodu např. neoznámení nové adresy adresáta bance nebo pokud adresát odmítl převzít zásilku, pak se dnem doručení stává okamžik vrácení zásilky poštovním úřadem bance.

Právní úprava rozlišuje zánik smlouvy o běžném účtu a zrušení účtu. Zrušením smlouvy zaniká závazkový vztah vzniklý na základě smlouvy. Zrušení účtu banka provede po vypořádání všech závazků a pohledávek náležících k rušícímu se účtu a tuto skutečnost oznámí majiteli písemnou formou s uvedením data, ke kterému se účet ruší. Se zrušením účtu souvisí povinnost banky naložit s jejím zůstatkem. Banka podle požadavku majitele účtu vyplatí zbytkový zůstatek na účtu jim určeným osobám, nebo jej odkáže na jiný účet. Pokud majitel bance neoznámí, jak má naložit se zůstatkem peněžních prostředků, je banka povinna mu je vyplatit s případným ponížením o náklady spojené s převodem. Nelze-li zůstatek vyplatit majiteli nebo jej převést na jiný účet, vzniká bance právo na náhradu nákladů spojených s úschovou

zůstatku peněžních prostředků. Tuto pohledávku si banka může započítat oproti pohledávce majitele, který ji má vůči bance v podobě zůstatku na účtu.

4.2 Smlouva o úvěru

Účelem poskytnutí úvěru je návratné poskytnutí peněžních prostředků bankou svému klientovi za současné podmínky splácet bance úplatu ve formě úroků z poskytnuté výše

Banky poskytují úvěry osobám podnikajícím i fyzickým osobám-spotřebitelům. Podle typu klienta a také výše úvěrových prostředků je taky odvislá smlouva o úvěru. Smlouvy pro spotřebitele bývají většinou kratší, mají standardizovaný obsah a jsou sepsány do formulářového předtištěného dokumentu. Smlouvy pro velké korporátní klienty obsahují specifická ustanovení a jejich obsah je daleko rozsáhlejší.

Právní úprava smlouvy u úvěru je obsažena v § 497 až 507 obch. zák. Kogentní úpravou je § 497 vymezující smlouvu o úvěru a § 499 týkající se úplaty za sjednání úvěru. Ostatní ustanovení mají dispozitivní povahu, na které je odkázáno v případě, nedojednaly si strany ve smlouvě něco jiného nebo určitá ustanovení nevyloučily. Z ustanovení § 497 obch. zák. je možné tuto smlouvu vymezit jako dohody, kde se věřitel zavazuje, že na požádání dlužníka poskytne v jeho prospěch určitou hodnotu peněžních prostředků, a dlužník se zavazuje, že poskytnuté peněžní prostředky vrátí a zaplatí úroky. Podle zákona tato smlouva nevyžaduje písemnou formu, ale v bankovníctví je smlouva výhradně uzavírána písemně. Podstatnými náležitostmi smlouvy je:

- závazek banky na žádost klienta poskytnout peněžní prostředky
- určení částky, kterou banka poskytne klientovi
- závazek klienta půjčené peněžní prostředky vrátit bance
- závazek klienta zaplatit bance úrok

Ve smlouvě o úvěru musí být jasně a pravdivě uvedeny identifikační údaje obou smluvních stran a smlouva nesmí být v rozporu zejména s § 37, 38, 39 obč. zák.⁹

⁹ § 37

Právní úkon musí být učiněn svobodně a vážně, určitě a srozumitelně; jinak je neplatný. Právní úkon, jehož předmětem je plnění nemožné, je neplatný. Právní úkon není neplatný pro chyby v psaní a počtech, je-li jeho význam nepochybný

Pro bankovní úvěr je charakteristické, že podmínky jsou určovány jednostranně bankou. V zájmu klienta je řádné seznámení se s podmínkami a případně se pokusit s bankou dohodnout o odchylkách.

Průběh bankovní úvěrové operace zpravidla probíhá následovně:

- jednání mezi bankou a žadatelem o úvěr, zjišťování možností poskytnutí úvěru, jeho druh, čerpání, splatnost, majetkové poměry a podnikatelský záměr
- podání písemné žádosti o poskytnutí úvěru, zpravidla ve formě formuláře, který obsahuje základní údaje o klientovi, údaje dosvědčující bonitu, přílohy jako výpis z katastru nemovitostí, znalecké posudky, finanční výkazy
- posouzení žádosti bankou
- uzavření úvěrové smlouvy
- kontrola plnění
- plnění závazků ze smlouvy
- případné uplatnění sankcí

Bankovní úvěry lze dělit:

- na získávané, jejichž prostřednictvím si banka získává prostředky; vklady, bankovní obligace
- na poskytované, kdy banka poskytuje peněžní prostředky jiným osobám. Ty jsou dále děleny na krátkodobé (kontokorentní úvěr, směnečný úvěr), střednědobé a dlouhodobé (hypotekární, emisní).

Smlouva o úvěru obsahuje úpravu konkrétních částí podle § 497 obch. zák. a úpravu dalších otázek významných pro vztah mezi klientem a bankou, například lhůty čerpání úvěru, účel, výše úroků, smluvní pokuta za porušení povinností klienta. Ve většině případů se tyto otázky řeší pomocí obchodních podmínek, na které je ve smlouvě odkazováno. Tyto podmínky, pokud splňují § 273 obch. zák., určují

§ 38 Neplatný je právní úkon, pokud ten, kdo jej učinil, nemá způsobilost k právním úkonům. Rovněž je neplatný právní úkon osoby jednající v duševní poruše, která ji činí k tomuto právnímu úkonu neschopnou.

§ 39

Neplatný je právní úkon, který svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu nebo jej obchází anebo se přičí dobrým mravům.

podrobněji práva a povinnosti klienta banky jako dlužníka a banky jako věřitele. Za sjednání poskytnutí peněžních prostředků, tedy za uzavření smlouvy o úvěru, nepřísluší ze zákona žádnému subjektu, tedy ani bance, žádná úplata. Dohodnou-li se strany, může být úplata za sjednání smlouvy umožněna za podmínky, že věřitelem je osoba, která má jako předmět činnosti poskytování úvěrů. Tuhle osobou je i banka s podmínkou sepsání tohoto práva ve smlouvě včetně obchodních podmínek.

Úplata za sjednání úvěru není to samé co úroky z úvěru. Ty mají povahu úplaty ze přenechání peněžních prostředků bankou klientovi. Úplata podle § 499 obch. zák. představuje odměnu bance za to, že po celou dobu platnosti smlouvy musí mít banka k dispozici peněžní prostředky pro klienta. Výše těchto úroků vyplývá ze smlouvy mezi klientem a bankou. Jedná se převážně o jednostranné rozhodnutí banky, výše ale nesmí být v rozporu s dobrými mravy a se zásadami poctivého obchodního styku. Povinnost platit úroky je jedním z pojmových znaků smlouvy o úvěru a náleží klientovi od doby, kdy mu byly poskytnuty peněžní prostředky, a to i v případě vrácení před stanovenou dobou. Jestliže smlouva stanovuje účel, za kterým byl úvěr bankou poskytnut, a klient jej využil k jiným účelům, má banka právo odstoupení od smlouvy a požadování vrácení celé částky i s úroky.

Banky věnují mimořádnou pozornost především zajištění svých pohledávek. Účelem zajištění je posílení banky v pozici věřitele ve vztahu ke klientovi. Banka může při neplnění podmínek vyplývajících ze smlouvy o úvěru uspokojit svou pohledávku náhradním způsobem. Z tohoto hlediska jsou významné především ručení, zástavní právo, smluvní pokuta, bankovní záruka. Podle § 505 obch. zák. je klient banky povinen doplnit zajištění pohledávky, zhorší-li se zajištění bankovní pohledávky, a to na původní rozsah. Nesplní-li klient tuto povinnost, je banka oprávněna odstoupit od smlouvy a požadovat, aby klient vrátil dlužnou částku i s úroky.

4.3 Smlouva o spotřebitelském úvěru

Tato smlouva je právním dokumentem pro poskytnutí spotřebitelského úvěru, tedy poskytnutí peněžních prostředků nebo odkladu platby klientovi-spotřebiteli. Její

využití je upraveno zákonem č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, který transponuje směrnici Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS.

4.4 Smlouva o hypotečním úvěru

Právní úpravu hypotečních úvěrů řeší zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech. Hypoteční úvěr je dlouhodobý účelově vázaný úvěr zaměřený přednostně na investice do nemovitostí a je specificky několika parametry:

- splacení úvěru je zajištěno zástavním právem k předmětné nemovitosti, která může být i ve stavu nedostavěném.
- čerpání úvěru může být jednorázové nebo postupné
- ke splacení jistiny dochází až po úplném vyčerpání úvěrového rámce. Do té doby platí klient pouze úroky z vyčerpané části úvěru
- úroková sazba je ve většině případů fixována na několik let podle potřeb klienta

Smlouva o hypotečním úvěru je většinou obsáhlá a kromě předmětu smlouvy podrobně definuje způsob zajištění úvěru, úrokové sazby, poplatky za uzavření smlouvy a stanovení smluvních pokut za porušení ustanovení smlouvy a obchodních podmínek. V některých ustanovení a především jejich věcného naplnění se banky se banky chovají ve smluvním vztahu nadřazeně a nerovnoprávně. Po prostudování několik smluv a vzájemným porovnáním jejich parametrů mohu konstatovat:

- banky neúměrně zvedají cenu za uzavření smlouvy s odůvodněním, že mají individuální přístup ke klientovi
- banky se zpravidla snaží zajistit proti úplně všemu, často i duplicitně. Jako příklad lze uvést smluvní pokuty. Ty jsou v případě mnou zkoumané smlouvy obsaženy jak v úvěrové smlouvě, tak ve smlouvách o zřízení zástavního práva. Tím banky snižují své podnikatelské riziko na minimum.
- v rámci záruk, které banka požaduje, je zpravidla klient nucen uzavřít životní pojistku a pojištění nemovitosti, na kterou se hypotéka vztahuje. Obě pojistné smlouvy má klient povinnost vinkulovat ve prospěch banky. Veškeré poplatky

s tímto spojené jdou samozřejmě na vrub klienta, kterému se takto hypoteční úvěr prodražuje.

Stejně jako u každé smlouvy je i v případě Smlouvy o hypotečním úvěru v zájmu klienta veškerá ustanovení uvedená ve smlouvě a obchodních podmínkách řádně prostudovat před samotným stvrzením smlouvy.

4.5 Smlouva o vydání a používání debetní karty

Banky uzavírají kromě smluv upravených v hlavě II části třetí obchodního zákoníku i smlouvy neupravené jako smluvní typy, tzv. inominátní smlouvy. Smlouva o vydání a používání debetní karty je příkladem smlouvou inominátní a banka se v ní zavazuje vydat klientovi debetní platební kartu. Platební karty upraveny zákonem o platebním styku jako elektronické platební prostředky. Smlouva o vydání a používání debetní karty umožňuje klientovi vzdálený přístup ke svým peněžním prostředkům uloženým na účtu banky. Smlouvu je možno považovat za smlouvu závislou na smlouvě o běžném účtu. To znamená, že smlouva o vydání a používání debetní karty nemůže vzniknout bez předchozího vzniku a akceptace smlouvy o běžném účtu. Operace, při kterých je použita platební karta jsou zúčtovány na vrub běžného účtu. Zánik smlouvy o běžném účtu způsobuje ukončení smlouvy o vydání a používání debetní karty. Držitel debetní karty obdrží od banky k vydané kartě osobní identifikační číslo (PIN). PIN je autorizačním prvkem karty při platebních operacích, proto jeho znění musí majitel držet v tajnosti, musí kartu chránit před poškozením magnetickými, mechanickými nebo tepelnými vlivy a činit vše, aby nedošlo k jejímu odcizení, ztrátě a následnému zneužití.

4.6 Smlouva o poskytování služeb internetového bankovníctví

Podstatou této inominátní smlouvy je umožnění klientovi udělovat bance příkazy k platbám z běžného účtu formou internetového bankovníctví. Internetové bankovníctví také klientovi poskytuje informace o stavu na účtu, provedených transakcích, souhlasy s inkasem apod. Obsah smlouvy je většinou určen odkazem na obchodní podmínky. K sjednanému běžnému účtu je zřízen dálkový přístup prostřednictvím přiděleného identifikačního kódu, zvoleného hesla a dalšími bezpečnostními opatřeními. Tato smlouva je tedy vázána na vznik smlouvy

o běžném účtu. Majitel si lze sjednat tuto smlouvu k více běžným účtům současně, popřípadě může dovolovat dálkový přístup i k dalším bankovním operacím a službám.

4.7 Smlouva o poskytnutí bankovní záruky

Smlouva o poskytnutí bankovní záruky je dalším typem inominační smlouvy. Vztah mezi bankou a dlužníkem se při poskytování bankovní záruky řídí ustanovením o smlouvě mandátní. V této smlouvě se banka zaváže poskytnout bankovní záruku v záruční listině vlastním jménem k zajištění závazku dlužníka. Smlouva o poskytnutí bankovní záruky upravuje především obsah záruční listiny, to znamená, že stanovuje závazek banky uspokojit věřitele do výše určité peněžní částky při splnění podmínek uvedené v záruční listině. Ve smlouvě je určena zajišťovaná pohledávka, zda je banka povinna plnit na první výzvu věřitele, námitky, které banka může nebo musí uplatnit vůči věřiteli, úhradu závazku dlužníka vůči bance za plnění poskytnuté z bankovní záruky nebo závazek zajistit budoucí pohledávku banky z poskytnutého plnění. Smlouva stanoví, zda je bankovní záruka poskytována na dobu určitou nebo neurčitou, povinnosti, které má dlužník vůči bance v průběhu trvání smlouvy.

Smlouva o poskytnutí bankovní záruky je smlouvou úplatnou, poskytování bankovní záruky je podle § 1 odst. 3 zákona o bankách předmětem podnikatelské činnosti banky. Podle § 566 odst. 2 obch. zák. se má za to, že úplata je smluvená vždy i v případě, že toto ustanovení není obsaženo v smlouvě o poskytnutí bankovní záruky. Neobsahuje-li smlouva ujednání o výši úplaty nebo o způsobu jejího určení, platí úprava § 571 odst. 1 obch. zák., která určuje výši úplaty obvyklou v době uzavření smlouvy. Nárok na úplatu bance vystavením záruční listiny platí i v případě, kdy by věřitelem bankovní záruka nebyla akceptována.

4.8 Smlouva o pronájmu bezpečnostní schránky

Smlouva o pronájmu bezpečnostní schránky je také inominační smlouvou. Předmětem smlouvy je dočasný pronájem prostoru v podobě uzavřené bezpečnostní schránky. Smlouva má ve většině případů podobu formulář. Obsahem smlouvy je

mimo identifikačních údajů banky a klienta definice bezpečnostní schránky, její zabezpečení pomocí dvou klíčů, je zde definována povinnost banky za zajištění bezpečnostního prostředí pro klienta v prostorech, kde se bezpečnostní schránka nachází. Klient má povinnost neuchovávat v bezpečnostní schránce předměty, které vyžadují zvláštní režim bezpečného nakládání, jako jsou např. hořlavé a zápalné látky, zbraně, střelivo, věci podléhající zkáze apod.

Uložený obsah v bezpečnostní schránce banka nezná, nemá tedy žádnou povinnost o uložené věci pečovat. Ve vyjmenovaných případech má banka zakotveno ve smlouvě právo bezpečnostní schránku násilně otevřít. K takovému mimořádnému kroku dochází tenkrát, pokud má banka důvodné podezření, že by mohlo dojít ke zničení či jinému poškození schránky nebo bankovních prostor. Děje se tak bez nutnosti přítomnosti klienta, ale ve většině případů za dozoru notáře.

Smlouva o pronájmu bezpečnostní schránky je smlouvou úplatnou, klientem banky v této smlouvě může vystupovat podnikatelský subjekt i spotřebitel.

5 Využití formulářových smluv v bankovníctví

K analýze využití a obsahu některých formulářových smluv využívaných v bankovníctví jsem použila smlouvy dvou bankovních ústavů – mBanky a Komerční banky. Výběr těchto dvou bank byl cílený a záměrný. Jsou exemplárním příkladem zástupců dvou povahově rozdílných společností. Zatímco Komerční banka je stálou bankou fungující na našem trhu již od roku 1990,¹⁰ banka mBank vstoupila na český trh až v listopadu roku 2007.¹¹ Na popise způsobu a průběhů uzavírání smluvních vztahů bych chtěla poukázat na rozdílné přístupy a postupy zavedených v obou bankách a porovnat konzervativnější procesy v Komerční bance s poměrně dynamickými a na moderních komunikačních a informačních technologiích závislejšími postupy u mBank.

Smluvní dokumenty používané mBank jsem získala z volně dostupného zdroje na internetu na webových stránkách samotné mBank www.mbank.cz a také vlastní zkušeností při uzavírání Smlouvy o vedení běžného účtu mých rodinných příslušníků. Dokumentace pocházející z Komerční banky mně byla poskytnuta bankovní poradkyní v rámci svého osobního běžného účtu u tohoto bankovního ústavu.

Analýza se týká smlouvy o zřízení běžného účtu, Smlouvy o užívání platebních karet, Smlouvy o poskytování přímého bankovníctví, Smlouvy o úvěru a obsahu některých všeobecných obchodních podmínek k jednotlivým typům smluv

5.1 Smlouva o zřízení běžného účtu

Znění Smlouvy o zřízení běžného účtu u mBank je dostupné na internetu na webových stránkách banky www.mbank.cz. Prostřednictvím on-line žádostí (formuláře smlouvy) má klient možnost banku požádat o zřízení běžného účtu vedeného v tuzemské měně CZK. Klient jen vyplní základní identifikační údaje podle předepsaných požadavků, vybere požadovaný produkt a uložením on-line formuláře je mu obratem zaslaná prostřednictvím elektronické pošty samotná vyplněná

¹⁰ <http://kb.cz/cs/o-bance/o-nas/zakladni-informace.shtml>

¹¹ <http://www.mbank.cz/mbank/>

formulářová smlouva. Úkolem klienta je smlouvu ve formě vyplněného formuláře podepsat a zaslat poštou nebo kurýrem na pobočku banky. Odpovědný pracovník banky smlouvu podepíše a tím nabývá smluvní vztah na platnosti.

Další možností uzavřít smlouvu je vyplnění žádosti v tzv. kioscích, které mBank rozmístila ve velkých městech v obchodních centrech. Samotné doplnění informací, vytištění smlouvy a podpisy netrvají více než pět minut. Nový klient sice dostává možnost seznámit se s nabízeným produktem, ale už se blíže neseznamuje s obsahem smlouvy, kterou podepisuje. Bankovní poradce si vyžádá předložit občanský průkaz a informace si vyplní sama. Následuje podpis smluvních stran bez bližšího výkladu smlouvy. Obchodní podmínky, které svým podpisem nový klient bere na vědomí, jsou mu přiloženy až do složky společně s podepsanou smlouvou a informativními letáky.

Smlouva jako taková obsahuje všechny důležité informace pro majitele účtu jako prvně identifikační údaje obou smluvních stran, včetně čísla dokladu totožnosti klienta. Další část obsahuje pojmenování předmětu smlouvy a prohlášení o převzetí, seznámení se a souhlasem s obchodními podmínkami a sazebníkem bankovních poplatků. Smlouva dále upravuje počet stejnopisů, které byly vyhotoveny a předány majiteli účtu a ustanovení o obecně platných právních předpisech českého práva, kterými se smlouva řídí. Majitel má možnost výběru způsobu zasílání měsíčních výpisů o stavu účtu a provedených transakcí poštou nebo formou elektronickou. Ve smlouvě je také prohlášení majitele, že údaje poskytnuté bance jsou úplné a pravdivé. Ve smlouvě jsem našla taky důležitou informaci, která je u jiných bank vynechávána a která upřesňuje dobu, na kterou je smlouva uzavírána.

Součástí smlouvy o uzavření běžného účtu je u mBank automaticky také Smlouva o užívání platebních karet mBank. Je vyhotovená na jedné listině společně se Smlouvou o zřízení běžného účtu a podpisem klient banky uzavírá oba smluvní vztahy najednou. Na nového majitele účtu tímto aktem připadají jak závazky z jedné, tak i z druhé smlouvy, i kdyby platební karty nevyužíval.

Způsob uzavření smlouvy je Komerční banky je v porovnání s mBank konzervativnější a samotný smluvní dokument o běžném účtu banky je v porovnání s mBank stručnější. O tento produkt je sice již také možné požádat přes internet, ale samotný akt sepsání a podepsání smlouvy je možné pouze s bankovním poradcem na pobočkách banky. Předpokládá se, že ten by měl být erudovanější než např.

obsluha kiosku mBank a sdělit klientovi všechny informace nenalézající se ve smlouvě, ale které jsou důležité pro její akceptaci. Jelikož ve většině případů smlouvy uzavírají lidé s neznalostí práva, je důležité sdělit jim vše bez předchozího optání. Klient dává svým podpisem souhlas s obchodními podmínkami a sazebníkem, speciálně je zde uveden odkaz na zpracování osobních údajů, vybírá si četnost zasílání zpráv o zúčtování a způsob jejich zasílání. Na rozdíl od mBank smlouva Komerční banky upřesňuje dispozice s prostředky na účtu a zavádí do ní pojem Oprávněná osoba. Disponovat s účtem může tedy kromě majitele účtu s podpisovým vzorem také oprávněná osoba podle způsobu disponování dohodnutého mezi majitelem účtu a bankou. O ostatních ujednáních jako doba, na kterou je smlouva uzavřena nebo počet vyhotovení, se smlouva nezmiňuje. I v tomto případě je smlouva vždy vyhotovena ve dvou provedeních pro obě strany a jsou k ní přiloženy obchodní podmínky, případně podmínky jednotlivých produktů. Předpokládá se tedy, že obsahově neúplný obsah formuláře bude nahrazen úplným výkladem bankovního poradce.

U tohoto příkladu formulářových smluv a způsobu vzniku smluvního vztahu jednoznačně nalézám prvky zvýhodňující jednu stranu, tj. bankovní ústav:

1. Ani v jedné smlouvě nejsou uvedeny poplatky, které se vztahují k vedení účtu. Smluvní ujednání sice odkazuje Sazebník bankovních poplatků, ale ten není součástí smluvní dokumentace předané klientovi, a co je nejdůležitější a zásadní, Sazebník a poplatky v něm jsou bankou svévolně v průběhu smluvního vztahu měněny formou aktualizací. Tato informace by měla být klientovi určitě sdělena a měla by být součástí smlouvy. Čistě teoreticky to znamená pro jednu ze smluvních stran neomezené možnosti zvýhodňování svého postavení ve smluvním vztahu a užívání ekonomických výhod vyplývajících z tohoto nevyváženého vztahu. Banka svým jednáním neporušuje smluvní vztah, ale můžeme zde najít jisté prvky nerovného až diskriminačního postavení smluvních stran.
2. V případě mBank je sice vedení účtu zdarma, ale tato skutečnost je uvedena pouze v sazebníku poplatku banky. Proto zastávám názor, že i bezplatné vedení běžného účtu by mělo být zakotveno v základním formuláři smlouvy.
3. Jak jsem uvedla v popisu obsahu smlouvy u Komerční banky, má klient ve smlouvě na výběr, zda výpisy o stavu a změnách na účtu mu budou zasílány

elektronicky nebo písemně. Klient se ale z textu smlouvy nedozví skutečnost, že podle Sazebníku Komerční banky jsou při zasílání výpisů v písemné podobě poštou zpoplatněny, a to ve výši 20,- Kč měsíčně (stav k 15. 4. 2011). Pokud mu nebude bankovní poradcem tato informace sdělena, nejdříve ji majitel účtu zaregistruje až s prvním příchozím výpisem a na něm vyúčtovanou položkou za tuto zpoplatněnou službu.

4. V obou smlouvách není blíže specifikován produkt, který si klient u banky pořizuje. To znamená, že jakékoliv pozdější dohledání, zda se daná služba vztahuje k produktu apod., není možné provést.
5. Ve smlouvě od mBank není na rozdíl od Komerční banky uveden název účtu a telefonní číslo pro ověřování příkazů. Číslo a název účtu by měly být součástí této smlouvy pro bližší specifikaci a určení smlouvy.

5.2 Smlouva o užívání platebních karet

Kromě smluvního ujednání, které je součástí smlouvy o vedení účtu, má mBank vlastní formulář Smlouvy o užívání platebních karet. Smlouva obsahuje detailní informace o identifikačních údajích klienta, souhlas se zněním Obchodních podmínek a Sazebníku. Smlouva nekonkretizuje podmínky pro konkrétní žádanou kartu, ale vztahuje se na všechny karty vydávané bankou. Doba trvání smlouvy je určená dobou platnosti karty, na kterou je karta vydávána a je automaticky prodlužována ve vztahu ke kartě a její platnosti. Ve smlouvě není uvedeno číslo účtu, ke kterému se karta vztahuje, číslo karty, typ karty nebo jiný identifikační údaj. Klient tedy nepozná, ke kterému účtu nebo kartě smlouvu podepsal. Spárování karty s účtem dochází až v aplikaci internetového bankovníctví této banky.

Tento typ smluv se používá dodatečně, pokud při otevření běžného účtu nedošlo k vydání platebních karet, jinak je problém identifikace ošetřen podpisem smlouvy o vedení účtu. Ani v jedné smlouvě nejsou zmíněny poplatky za vydání karet, používání při bezhotovostním styku nebo výběru hotovosti z bankomatu. Opět zde existuje odkaz na Všeobecné obchodní podmínky a Sazebník bankovních služeb.

5.3 Smlouva o poskytování přímého bankovníctví

Termín Přímé bankovníctví a jejich dostupnost pro klienty chápou obě banky rozdílně a představují ve své podstatě dva různé komunikační kanály. Jedním komunikačním prostředkem je telefonní hovor mezi klientem a automatickým záznamovým zařízením banky, příp. také s bankovním operátorem.

U Komerční banky je tento způsob komunikace s bankou nazýván Expresní linka, u mBank je to mLinka. Oba způsoby jsou v podstatě identické, klient je identifikovatelný pomocí telefonního PIN (hesla), které zadává ze své klávesnice telefonu v průběhu hovoru. Po ověření identifikace klienta je možno zadávat jednoduché příkazy k úhradě, zjišťovat okamžitý stav prostředků na účtu, v případě potíží s platebními kartami zablokovat její používání z důvodů zabránění proti zneužití.

U obou bank je tato služba součástí Smlouvy o zřízení běžného účtu a není samostatně zpoplatněna.

Druhým komunikačním kanálem systému přímého bankovníctví je internetová síť, konkrétně aplikace umístěné na zabezpečených webových aplikacích každé z bank. V přístupu obou bank k tomuto komunikačnímu kanálu jsem již našla rozdíly ve zpoplatnění poskytnutí této služby. mBank považuje komunikaci přes internetové rozhraní jako základní a automaticky ji poskytuje klientovi zdarma. Komerční banka tuto službu klientům zpoplatňuje, pouze u speciálně komponovaných balíčků bankovních služeb je v Sazebníku služeb uvedena tato služba zdarma.

Smlouva o poskytnutí služeb přímého bankovníctví u Komerční banky obsahuje kromě identifikačních údajů klienta a banky souhlas s obchodními podmínkami a sazebníkem jako v ostatních smlouvách. Klientovi je uděleno identifikační číslo pro využívání služeb přímého bankovníctví. Samotné přístupové heslo, které je jedinečné pro každého klienta, není součástí smlouvy a banka je žadateli dodá samostatně s adekvátním zabezpečením proti zneužití. Také poskytování certifikátu na ověřování přístupu k účtu je ošetřeno jinou smlouvou. Dále je zde uvedeno číslo účtu, z kterého je banka oprávněna provádět úhrady za poskytování služeb internetového bankovníctví. O poplatcích, které souvisí s využíváním této služby, a jejich hodnotě se smlouva nezmiňuje.

Speciálním ustanovením ve smlouvě je stanovení limitu převodu finančních prostředků pomocí přímého bankovníctví a potvrzení o vícenásobné autorizaci při překročení toho limitu. Při změně výše limitované částky je tedy nutné sepsat smlouvu novou. Ve smlouvě nejsou také uvedeny technické informace k připojení se k službě internetového bankovníctví, které jsou klientovi poskytnuty na samostatném materiálu. Kromě účtu, z kterého mají být strhávány úhrady za vedení bankovníctví, není ve smlouvě blíže specifikován účet nebo účty, ke kterému je internetové bankovníctví zřízeno. Smlouva je tedy většinou uzavírána při zakládání účtu a může být tedy součástí smlouvy o vedení a zřízení běžného účtu.

Tyto smlouvy vykazují učebnicové prvky formulářových smluv, tedy jejich jednoduchost a přehlednost na jedné straně, neúplnost a nekonkrétnost na straně druhé. Velká část údajů a vazeb, které by dle mého mínění měly být součástí smlouvy, nalezne klient až po prvním přihlášení do internetové aplikace. Teprve zde dochází k pojmenování účtu, tady se v mBank aplikaci dozví, ke kterému účtu je konkrétní platební karta přiřazena. Opět ve smlouvách není zakotven poplatek za poskytování služeb přímého bankovníctví, ale pouze odkaz na Sazebník bankovních služeb. Nenašla jsem zde ani závazek banky ke klientovi v případě, že by došlo k zneužití jeho identifikačních přístupových kódů zaviněné bankou.

5.4 Smlouva o úvěru

Formulář pro uzavření Smlouvy o úvěru u Komerční banky je sice obsáhlejší, ale jde univerzální formulářovou smlouvu pro smluvní vztah banky s klientem – spotřebitelem i podnikatelem, a to fyzickou i právnickou osobou. Formulářová smlouva o úvěru je Komerční bankou sepsána ve dvou stejnopisech pro klienta a banku s jedinečným registračním číslem. Má daný počet stran uvedený na každé straně, které se nesmí během platnosti smlouvy měnit. Proto jsou listy většinou zapečetěny a zabezpečeny podpisem bankovního poradce sepisující s klientem smlouvu. Ve smlouvě musí být řádně sepsány identifikační údaje klienta, včetně rodného čísla, v případě fyzické osoby – podnikatele místo podnikání a zápis v obchodním rejstříku či jiné živnostenské evidenci.

V úvodním ustanovení je shrnut předmět smlouvy a souhlas klienta s obchodními podmínkami a úvěrovými podmínkami, zejména se zpracováním osobních údajů. Druhá část smlouvy je věnována výši úvěru a účelu jeho použití. Úvěr je tedy podmíněn doložením dokladu o splnění účelu, a jelikož je ve smlouvě toto ustanovení, má banka při zjištěné změně účelu pořízení úvěru právo požadovat vrácení půjčené částky. Třetí a další následující části už jsou vyplňovány bankou a uvádějí požadavky banky vůči klientovi. Banka přikazuje čerpat úvěr jednorázově a nejpozději do uvedeného data. Klient platí bance cenu za rezervaci zdrojů ve výši vypočtenou metodou uvedenou ve smlouvě, cenu za spravování úvěru podle sazebníku a podle dohody. Klient je podle smlouvy také povinen splatit bance cenu za změnu podmínek splácení jistiny, za předčasné splácení, nedočerpání nebo žádné čerpání a smlouva plně stanovuje výši ceny při předčasném splacení, která není dána sazebníkem, ale vychází z hodnoty poskytnuté jistiny.

Formulářová smlouva dává klientovi na výběr z pěti možností výpočtu a stanovení úrokové sazby. První možností je pevná sazba úroků, která je neměnná po celou dobu trvání úvěru, za předpokladu plnění podmínek a povinností klientem. Ve smlouvě je sjednáno opatření při porušení povinností, a to zvýšení úrokové sazby o dané procento.

Další možností je určení aktuálního procenta úrokové sazby platné od poskytování úvěru a končící dohodnutým dnem. Banka nejdříve dva měsíce před uplynutím doby platnosti musí klientovi oznámit změnu úrokové sazby a klient má povinnosti přijmout ji do posledního dne platnosti předchozí úrokové sazby. Nevydá-li klient souhlas, bude úroková sazba bankou navýšena. Co mě na tomto způsobu zaujalo, byla skutečnost, že zvýšení sazby v tomto případě nedojde o hodnotu oznamovanou, ale o nově vypočtenou sazbu.

Další ustanovení se týká splácení jistiny a úhrady úroků. Banka dává na výběr několik možností splácení a to:

- jednorázově nejpozději do sjednaného data a klient je oprávněn složit jistinu předčasně
- ve vymezených splátkách s možností splacení předčasně
- v pravidelných splátkách v ujednané výši počínaje dohodnutým dnem a konče dohodnutou pevnou částkou v konečný den splatnosti

- výše splátky je dána rozdílem určené částky a úroky splatné za období od předcházejícího dne splatnosti

Banka se s klientem dohodne na vybrané formě splácení a formě, kterou bude splátka či celá jistina zaplacená. Klient je povinen bance oznámit číslo účtu, z kterého budou prováděny splátky úroky a jistiny. Banka při úhradách využívá inkasních příkazů, prostředky si tedy sama z účtu klienta převádí bez dalšího nutného souhlasu klienta. Klient tedy musí zajistit, aby se v rozhodný den na účtu nacházelo dostatečná výše peněžních prostředků. Není-li tomu tak, musí klient provést úhradu jinou formou a dohodnout se předem s bankou na účtu, na který klient pošle peněžní prostředky jako splátku jistiny. V případě definování účelovosti úvěru se klient také zavazuje, že po dobu existence závazku vůči bance nepřevede poskytnuté peněžní prostředky z účtu, na který mu byly poskytnuty k plnění účelu ve smlouvě, na jiný účet bez souhlasu banky. Klient také nesmí změnit účel poskytovaného úvěru a je povinen vést běžný účet pro splácení jistiny po celou dobu platnosti závazku.

Banka také může v rámci poskytování úvěru požadovat zajištění tohoto úvěru. K tomuto účelu se vystavují nové smlouvy o poskytnutí zajištění, na které je v této smlouvě odkazováno. Ve smlouvě o úvěru je v případě zástavy nemovitostí identifikována nemovitost, která je předmětem zástavní smlouvy včetně její ceny. Je-li s klientem dohodnuta jiná použita zástava, např. předmět zajišťovacího práva nebo ručitel, je tato skutečnost do formuláře vyplněna a přesně identifikována.

V závěrečném ustanovení je deklarována dohoda smluvních stran, že ani klient ani banka nemohou vypovědět tuto smlouvu. Současně ale platí i Všeobecné úvěrové podmínky, které dávají bance právo v případě porušení smluvních podmínek ze strany klienta:

- odstoupit od smlouvy
- prohlásit všechny peněžité závazky za splatné
- vypovědět další čerpání úvěru
- použít i jiné účty vedené u banky k úhradě pohledávky a to i případě debetních zůstatků
- nevydat další peněžité prostředky
- zvýšit dohodnutou úrokovou sazbu

Právním porušením smluvních podmínek je míněno:

- jiný účel využití úvěru
- prodlení s úhradou nebo nezajištění dostatečných peněžních prostředků na běžném účtu
- nesplnění jakékoliv povinnosti, které byly klientovi uloženy smlouvou
- nepravdivé, neúplné, zavádějící prohlášení, které může mít podle názoru banky vliv na schopnost klienta dostát svým závazkům
- porušení závazků vůči jiným věřitelům, přičemž takovéto porušení může podle názoru banky mít vliv na schopnost klienta řádně dostát svým závazkům vůči bance
- nepříznivý vývoj ve finanční situaci klienta, které podle názoru banky může ovlivnit řádné splácení úvěru
- insolvenční či jiné řízení s obdobnými právními účinky, výkon rozhodnutí, prohlášení konkursu, úpadek
- úmrtí klienta, zbavení nebo omezení způsobilosti k právním úkonům

Po prostudování této smlouvy opět nacházím projev nerovnosti v postavení klienta a banky opět zřejmý, a to v několika případech:

1. V závěrečném textu smlouvy je sice uvedeno ustanovení o dohodě ohledně nemožnosti ani jedné ze smluvních stran smlouvu vypovědět a smluvní vztah tak ukončit. Naproti tomu hned v druhé větě je toto tvrzení popřeno výpočtem pravidel porušujících podmínky poskytování úvěru a možnosti banky od smlouvy odstoupit. Většina těchto porušujících podmínek má ve svém obsahu zakomponované sousloví „podle názoru banky,“ je tedy na samotném posouzení banky, která úvěr poskytuje, zda danou situaci považuje za porušující nebo ne. Není tedy zde jednak možnost jakéhokoliv odstoupení klienta, ani objektivní pohled na to, zda se jedná o porušení podmínek úvěru a jeho míra závažnosti.
2. Další nerovnoměrné a diskriminační ustanovení se nachází na konci smlouvy o úvěru poskytnuté podnikatelskému subjektu. I když se jedná o smlouvu o úvěru pro podnikatelské subjekty, je bankou jako záruka požadován písemný souhlas manželky či manžela žadatele včetně všech identifikačních údajů této

osoby. Banka tak zatahuje do podnikatelských aktivit samotných subjektů i rodinné příslušníky majitelů, společníků či statutárních orgánů, a to za účelem vylepšit si své postavení ve smluvním vztahu a minimalizovat tak své podnikatelské riziko v podobě neschopnosti splácet jistinu ze strany klienta.

5.5 Odstoupení od smlouvy, výpověď

Také akt odstoupení od úvěrové smlouvy je ošetřováno v bankách formuláři. mBank používá k rozvázání smluvního vztahu jednoduchý formulář obsahující základní informace o klientovi včetně označení dokladu totožnosti a trvalého bydliště. Klient může tímto formulářem odstoupit od Smlouvy o poskytování hotovostního úvěru nebo Smlouvy o používání kreditní karty. Odstupuje-li klient od smluv touto formou, je nutné, aby jeho podpis byl úředně ověřen.

Pro odstoupení od Smlouvy o vedení účtu využívá mBank formulářovou výpověď. Kromě stejných údajů jako v předchozím formuláři požaduje mBank vyplnění důvodu, z kterého byla podána výpověď. Klientovi je zde nabídnuta i možnost odstoupení bez udání důvodu. Banka využívá údaje z tohoto formuláře pro svůj marketingový výzkum a zlepšení nabízených služeb pro klienty. Banka také ošetřuje zůstatek peněžních prostředků na rušícím se účtu a klient musí povinně uvést informace o účtu, na který má být převeden. V případě, že je výpověď podána korespondenčně, je opět nutný úředně ověřený podpis.

5.6 Všeobecné obchodní podmínky

V bankovníctví běžně dochází k tomu, že změna obchodních podmínek je smluvním partnerům pouze ohlášena buď elektronickou poštou, nebo v prostředí internetového bankovníctví, nebo pomocí odkazu umístěného na webové stránky banky. Dojde-li ke změně obchodních podmínek smlouvy, s níž druhá strana neprojevila souhlas, tento jednostranný právní úkon nemůže být považován za platný. Pro platnost takové smlouvy musí být změna akceptována druhou smluvní stranou. Z této situace tedy vyplývá, že jednání podle nových obchodních podmínek při neakceptaci původních obchodních podmínek bude v rozporu se smlouvou. Jedná se zde ale o relativní neplatnost, a to znamená, že k neplatnosti dojde jen

tehdy, bude-li druhou stranou namítnuta. Příložením těchto podmínek zakládá presumpci seznámení se s obsahem obchodních podmínek, což je v případě formulářových smluv důležitou součástí akceptace takové smlouvy.

Změna obchodních podmínek a její akceptace je u většiny bank stejně formulována. Je ve většině případů udávána s platnou dvouměsíční akceptační lhůtou, kdy spotřebitel může vyjádřit svůj nesouhlas ke změnám podmínek. Neučiní-li tak, stávají se změněné obchodní podmínky součástí původní smlouvy uzavřené mezi bankou a spotřebitelem. Např. banka GE Money Bank formuluje změnu obchodních podmínek takto: *„Banka je oprávněna tyto Podmínky kdykoli jednostranně měnit či doplňovat za předpokladu informování Klienta, zejména prostřednictvím Výpisu nebo služeb přímého bankovníctví a dále Uveřejněním této změny nejpozději před nabytím její účinnosti. Banka v případě změny Podmínek vždy Uveřejní aktuální úplné znění Podmínek. Klient může vyjádřit svůj nesouhlas se změnou Podmínek písemným sdělením doručeným Banke ve lhůtě dvou měsíců ode dne, kdy mu byly změny či doplnění těchto Podmínek sděleny. Nestane-li se tak, nabývají změny Podmínek účinnosti ke dni v nich uvedeném.“*

Rozdílně jsou změny obchodních podmínek a jejich akceptace definovány bankou mBank, kdy je lhůta pro připomínkování změn a odstoupení od smlouvy 14 dnů, jinak po 30 dnech začnou platit nově zveřejněné obchodní podmínky: *„Změny Podmínek prováděné v období platnosti Smlouvy jsou Majiteli účtu doručovány společně s uvedením dne, kdy nabývají účinnosti. mBank může doručovat tyto změny pomocí elektronických informačních nosičů. Ve lhůtě 14 dní ode dne obdržení změn Podmínek je Majitel účtu oprávněn Smlouvu vypovědět. Pokud Majitel účtu nevypoví Smlouvu ve lhůtě 30 dní ode dne, ve kterém mBank zaslala informaci o změnách, platí změny ode dne uvedeného v odst. 1. Podmínek.“*

V následujícím odstavci uvádím příklady některých formulací akceptace obchodních podmínek zakotvených ve zněních bankovních formulářových smluv:

1. Smlouva o poskytnutí hypotečního úvěru, ČSOB a.s.:
„Práva a povinnosti smluvních stran se řídí také platnými Obchodními podmínkami, které tvoří součást Smlouvy. S Obchodními podmínkami platnými v době podpisu Smlouvy se Dlužník seznámil, souhlasí s jejich zněním a osobně je převzal, což stvrzuje podpisem Smlouvy. Současně se smluvní strany dohodly, že s přihlédnutím k době trvání úvěrového vztahu a k možným změnám právního a podnikatelského prostředí, je Banka oprávněna Obchodní podmínky měnit a Dlužník se zavazuje s obsahem změn vždy seznámit.“
2. Smlouva o užívání platebních karet mBank, mBank:
„Majitel prohlašuje, že převzal Podmínky i Sazebník uvedené v § 1 odst. 2 této smlouvy, s jejich obsahem se seznámil a zavazuje se je dodržovat.“
3. Smlouva o běžném účtu, Fio Banka
„Součástí této smlouvy jsou Obchodní podmínky, Ceník a Sazebník. Majitel účtu podpisem této smlouvy zároveň potvrzuje, že Ceník, Sazebník a Obchodní podmínky převzal, seznámil se s nimi, bez výhrad s nimi souhlasí a zavazuje se je dodržovat. Smluvní strany se dohodly, že banka je oprávněna měnit Obchodní podmínky způsobem v nich uvedeným a Ceník a Sazebník způsobem uvedeným v Obchodních Podmínkách.“

Na těchto příkladech lze jednoznačně poukázat na skutečnost, jak je pro spotřebitele v procesu uzavírání smluv s odkazem na obchodní podmínky důležité být na existenci obchodních podmínek výslovně upozorněn a jak pro vlastní informovanost musí jejich obsahu věnovat zvýšenou pozornost. Právě v obchodních podmínkách jsou nejčastěji definovány bankou sankce za neplnění smluvních podmínek uvedených ve formuláři smlouvy, právě zde je uvedena možnost bez souhlasu klienta provádět aktualizace důležitých skutečností a parametrů smluvního vztahu.

6 Ochrana spotřebitele a formulářové smlouvy

V právním státě je věnována velká pozornost státu na ochranu práv spotřebitele i jeho postavení ve smluvním vztahu s podnikatelským subjektem. Stát má zájem na tom, aby právě v oblasti bankovního sektoru byly tyto zásady dostatečně ošetřeny a kontrolovány a tím aby nedocházelo ke zneužití dominantního postavení bank. Je to hlavně stát, který brání jednáním, která by mohla poškodit ekonomický řád společnosti a dobré mravy obchodování. Stát tedy brání přivlastňování si ekonomické moci jednou stranou na úkor strany ve slabším postavení.

Soustředěnost státu na ochranu spotřebitele právě v bankovním sektoru má své opodstatnění. Jak již bylo zmíněno v předcházejících kapitolách, pro uzavírání bankovních obchodů používají banky smlouvy ve formě formulářů. Formulářové smlouvy jsou jednoduché, srozumitelné, obvykle jednostránkové a banky je předkládají různorodým klientům, kteří tedy k jejich podpisu nepotřebují žádné speciální znalosti z právní nebo finanční oblasti. Z pozice ekonomicky silnější smluvní strany by tak lehce mohlo docházet k zneužívání ze strany podnikatelského subjektu, kterým je v bankovních obchodech banka, na úkor slabší strany – spotřebitele. Banky často chápou své obchodní podmínky, které jsou sice definovány v souladu se zákonem, jako "předpis", který je nutno respektovat. Takové chápání však není správné. Obchodními podmínkami jako celkem nebo jejich články by se měli řídit obě strany jen tehdy, souhlasí-li s jejich obsahem obě smluvní strany bankovních obchodů.

Problematicke ochrany spotřebitele v bankovních obchodech se také systémově a usilovně věnuje právo Evropské unie. Ze závazkových vztahů České republiky k Evropské unii vyplývá mimo jiné povinnost implementovat evropské právo do českých legislativních norem.

6.1 Ochrana klienta banky

Zvláštní oblastí ochrany spotřebitele je oblast půjček a spotřebitelských úvěrů.¹² Tyto produkty představují pro klienty při chybném rozhodnutí vyšší riziko

¹² Ochrana klienta (spotřebitele) v bankovníctví, jeho práva a povinnosti
Dostupné z <<http://www.financnivzdelavani.cz/webmagazine/page.asp?idk=344>>.[cit. 5.února 2011]

neschopnosti dostát svým závazkům. Pro minimalizaci tohoto rizika a na ochranu klientů bank byl přijat zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, který transponuje směrnici Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS.

Nová směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS se mimo jiné snaží chránit spotřebitele před nekalými praktikami v oblasti úvěrování ze strany poskytovatelů těchto úvěrů. Velice důležitým ustanovením je nutnost vždy uvádět RPSN (roční procentní sazba nákladů na spotřebitelský úvěr) na jakékoliv reklamně týkající se poskytování spotřebitelského úvěru.

6.2 Právní ochrana v EU

Ve vztahu k bankovním obchodům jde zejména o tuto právní úpravu spotřebitelských smluv:¹³

- směrnice Rady 85/577/EHS ze dne 20. prosince 1995 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory
- směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES ze dne 20. května 1997 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/65/ES ze dne 23. září 2002 o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku a o změně směrnice Rady 90/619/EHS a směrnice 97/7/ES
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS

6.3 Právní ochrana v obchodním zákoníku

Ochrana slabší strany je jedním ze základních znaků části třetí obchodního zákoníku. Slabší stranou je zde považován účastník, který není podnikatelem.

¹³ PLÍVA, Stanislav. *Bankovní obchody*. 1. vydání. Praha: ASPI, a.s., 2009.

Základní ustanovení, která zakotvují ochranu pro slabší smluvní stranu jsou:

- § 262 odst. 1 obch. zák., který dává stranám možnost určit si, kterým zákonem bude jejich závazkový vztah řízen. Pokud ale dohoda vede ke zhoršení právního postavení slabší strany, tedy nepodnikatele, je tato dohoda neplatná. Protože je neplatnost stanovena pouze na ochranu smluvní strany nepodnikatele, může se neplatnosti smlouvy dovolávat pouze podnikatel. V případě bankovních obchodů se jedná o smlouvy inominátní, jakými jsou např. Smlouva o vydání a používání platební karty, Smlouva o internetovém bankovníctví apod.
- § 262 odst. 4 obch. zák., který definuje povinnosti použití ustanovení o spotřebitelských smlouvách, adhezních smlouvách a jiných ustanovení směřující k ochraně spotřebitele. Z tohoto ustanovení je patrná nutnost aplikace úpravy spotřebitelských smluv v § 51a a násl. obč. zák., pokud je jednou ze smluvních stran osoba nepodnikatele. V bankovních obchodech se jedná především o úpravu adhezních smluv, zneužívajících klauzulích a jiných ustanoveních směřující k ochraně spotřebitele. Smluvní strana, která není podnikatelem, tak nese odpovědnost podle občanského zákoníku.

6.4 Právní ochrana v občanském zákoníku

Občanský zákoník vymezuje ochranu spotřebitele právní úpravou spotřebitelských smluv, kdy podle § 52 obč. zák. je spotřebitelem osoba, která uzavírá a plní smlouvu, ale nejedná tak v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti. Jedná se převážně o nepodnikající fyzické osoby, fyzické osoby sjednávající bankovní obchody pro soukromé účely nebo právnické osoby bez statutu podnikatele. Dodavatel, který jedná v rámci své podnikatelské činnosti, je v případě bankovních obchodů banka.

Právní úprava ochrany spotřebitele je různá v případě uzavření smlouvy na dálku nebo v provozovně. Bankovní obchody jsou převážně uzavírány v provozovně banky v přítomnosti obou smluvních stran.

V dnešní době banky ale hojně využívají uzavírání smluv pomocí obchodních zástupců nebo přímo přes internet. Jak jsem již uvedla v jedné z předcházejících kapitol, banka mBank umožňuje založení běžného účtu přes internet. Jedná se tedy o smlouvu, která je založena mimo provozovnu. Povinností banky v takovémto případě je dostatečně informovat klienta o možnosti odstoupení od smlouvy, na které má ze zákona právo. Spotřebitel podle § 57 obč. zák. může bez udání důvodů a bez jakékoliv sankce písemně odstoupit od smlouvy do 14 dnů. V této lhůtě může banka plnit smlouvu uzavřenou na dálku jen se souhlasem klienta. mBank toto ustanovení nevynechává a informuje své klienty o možnosti odstoupení ve svých obchodních podmínkách. V samotné smlouvě však tato možnost není zakotvena, klient tak není dostatečně informován o možnostech odstoupení od smlouvy. V zájmu banky a dodržení zásad rovnosti ve smluvním vztahu by tedy mělo být, aby banka dostatečně informovala své klienty o jejich právech. Banky ale většinou spoléhají na právní neznalost klientů a nejsou tak nuceni je dostatečně informovat.

I když jsou obchodní podmínky přiloženy ke smlouvě, není spotřebitel z důvodu vyřizování smlouvy přes internet dostatečně obeznámen se svými právy a povinnostmi, tak jako by byl v případě sepsání smlouvy na pobočce banky. Proto je důležité při takto sjednaných smlouvách, aby si spotřebitel důkladně pročetl obchodní podmínky banky. Důkazní břemeno v tomto případě nese v soudním sporu banka. Jakékoliv ustanovení obchodních podmínek banky, že důkazní břemeno nese spotřebitel, by bylo považováno podle § 54d odst. 4 obč. zák. za nepřípustné jednání.

7 Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo objasnit používání formulářových smluv, dokumentů, které mají v každodenním životě své místo v různorodých smluvních vztazích. Účel a způsoby využívání těchto formulářů zaměřuji především na bankovní obchody, kde jejich charakteristická forma bývá často jediná možná v daném smluvním případě.

Na několika příkladech smluv používaných ve smluvních vztazích mezi bankami a jejich klienty jsem popsala obsah a formu těchto smluv, poukázala jsem na jejich výhody (jednoduchost, srozumitelnost) i nevýhody (svádění k pocitu právního bezpečí, neúplnost) v obchodním bankovním styku.

V jedné z kapitol jsem podrobně popsala příklady konkrétních smluv dvou bankovních institucí - Komerční banky a mBank. Porovnála jsem způsob uzavírání těchto smluv, zhodnotila jejich obsah a vztah ke klientovi.

Pozornost ve své práci jsem také věnovala snaze analyzovat některá zavádějící ustanovení smluv a především znění všeobecných obchodních podmínek k dané smlouvě a vyjmenovala jistá rizika a úskalí pro jednu ze smluvních stran při jejich akceptování.

Ve své práci jsem se podrobněji věnovala jen některým, dle mého nejběžnějším smluvním dokumentům, s kterými může přijít do styku každý občan, soukromý podnikatel i obchodní společnost. Zaměřila jsem se více na postavení osob nepodnikajících tedy spotřebitelů vůči bankám. Na charakteru formulářových smluv a jejich některých standardních ustanovení jsem poukázala na nerovnocenné postavení smluvních stran, na nebezpečí zneužití postavení bank vůči klientovi - spotřebiteli.

Práce si v žádném případě nekladla za cíl provést výčet všech typů smluv v bankovníctví a jejich analytické zhodnocení. V praxi bankovníctví existuje podstatně větší množství smluvních dokumentů využívaných v bankovních obchodech, které ale nevykazují charakter formulářových smluv. Může jít o např. smlouvy o otevření akreditivu, smlouvy o velkých investičních úvěrech aj. S bankami uzavírají obsáhlé

smluvní vztahy velké a ekonomicky významné obchodní společnosti mající ve své struktuře často rozsáhlé právní oddělení, případně společnosti spolupracují s renomovanými právníky z České republiky ze zahraničí. Tímto takový klient dosáhne ve vztahu k bankám roli rovnocenného partnera a při většině bankovních obchodů je postavení obou partnerů, tedy banky a klienta na diametrálně odlišné úrovni než jakou má při uzavírání smluv spotřebitel.

I z těchto důvodů jsem poslední kapitulu věnovala problematice ochrany spotřebitele, osoby nepodnikající, tedy řádového občana, u kterého se předpokládá menší úroveň právního vědomí a tedy snáze poškoditelným a zneužitelným jednáním banky, se kterou vchází do smluvního vztahu. Je dobré a uspokojivé, že se této problematice věnuje usilovně a systematicky Evropská unie a že její legislativní normy schválené Evropským parlamentem a Radou importuje do naší legislativních norem Česká republika.

Při tvoření této práce jsem si taky uvědomila, jak rozvoj informačních a komunikačních technologií zasahuje a ovlivňuje vztahy mezi bankou a klientem. Ještě před pár léty bylo nemyslitelné založení běžného účtu bez přítomnosti klienta v bance, bylo nepředstavitelné provádět zadávání převodních příkazů k úhradám jinak než z prostor určených k tomuto v bankách a za přítomnosti bankovních úředníků. Rozvoj těchto technologií, fenomén naší doby, pomáhá a urychluje každodenní procesy, zjednodušuje obchodní jednání a uzavírání smluvních vztahů. Právě tady předpokládám největší rozmach používání formulářových smluv v budoucnu. Na druhé straně však stojí povinnost bank zajistit bezpečnost pro tento způsob předávání velice citlivých a osobních dat. Podcenění těchto zásad a možnost zneužití cizími osobami může mít pro banku, ale hlavně klienta, nedozírné následky. Je pochopitelné, že banky musí investovat do těchto projektů velké množství finančních prostředků., které samozřejmě následně musí promítnout do ceny služeb pro své klienty.

8 Seznam použité literatury a pramenů

Monografie

- (1) BEJČEK, Josef. *Základy obchodního práva pro ekonomy*. Ostrava: VŠB - Technická univerzita Ostrava, 2002. 262 s.
- (2) MAREK, Karel; ŽVÁČKOVÁ, Lenka. *Obchodní podmínky, obchodní zvyklosti a vykladací pravidla*. 1. vydání. Praha: ASPI, a.s., 2008. 296 s. ISBN 978-80-7357-333-1
- (3) PLÍVA, Stanislav. *Bankovní obchody*. 1. vydání. Praha: ASPI, a.s., 2009. 220 s. ISBN 978-80-7357-433-8

Články v časopisech nebo sbornících

- (4) MAREK, Karel. *Smlouvy bankovních služeb*. Právo a podnikání. 2002, 6, s. 2-10. ISSN 1211-1120

Právní předpisy

- (5) Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění
- (6) Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění
- (7) Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, v platném znění
- (8) Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, v platném znění
- (9) Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, v platném znění
- (10) Zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, v platném znění
- (11) Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, v platném znění

Elektronické zdroje

- (12) Internetové stránky GE Money Bank. Dostupné z <<http://www.gemoney.cz/documents/cz/GEMB-obchodni-podminky-new.pdf>>. [cit. 23. února 2011]
- (13) Internetové stránky Komerční banky. Dostupné z <<http://www.kb.cz/file/cs/o-bance/dokumenty-ke-stazeni/kb-20110101-podminky-pro-pouzivani-platebnich-karet-mastercard-a-visa.pdf>>. [cit. 23. února 2011]

- (14) Internetové stránky mBank. Dostupné z
< <http://www.mbank.cz/informace-k-produktum/obchodni-podminky/>>.
[cit. 23. února 2011]
- (15) Internetové stránky mBank. Dostupné z
<<http://www.mbank.cz/informace-k-produktum/obchodni-podminky/#tabs=4>>.
[cit. 23. února 2011]
- (16) Internetové stránky ČSOB. Dostupné z
<http://www.csob.cz/WebCsob/Lide/Bydleni/CSOB_Hypoteka_smlouva_110101.pdf>. [cit. 23. února 2011]
- (17) Internetové stránky mBank. Dostupné z
<<http://www.mbank.cz/informace-k-produktum/obchodni-podminky/#tabs=5>>.
[cit. 23. února 2011]
- (18) Internetové stránky Fio Banka. Dostupné z
<http://www.fiobanka.com/docs/cz/S_ucet_bezny.pdf>. [cit. 23. února 2011]
- (19) Internetové stránky Finanční vzdělávání. Dostupné z
<<http://www.financnivzdelavani.cz/webmagazine/page.asp?idk=344>>.
[cit. 5. února 2011]
- (20) Internetové stránky Komerční banky. Dostupné z
<<http://www.sazebnik-kb.cz/cs/obcane/depozitni-produkty/mujucet-a-g2-2-balicky-v-konceptu-mojeodmeny.shtml>>. [cit. 24. března 2011]
- (21) Internetové stránky Komerční banky. Dostupné z
<<http://kb.cz/cs/o-bance/o-nas/zakladni-informace.shtml>>.
[cit. 15. dubna 2011]
- (22) Internetové stránky mBank. Dostupné z
<<http://www.mbank.cz/mbank/>>. [cit. 15. dubna 2011]
- (23) Internetové stránky Komerční banky. Dostupné z
< <http://www.kb.cz/file/cs/o-bance/dokumenty-ke-stazeni/kb-20080826-uverove-podminky-pro-fyzicke-osoby-podnikatele-a-pravnicke-osoby.pdf>>.
[cit. 24. března 2011]

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB-TUO k prezenčnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne

.....
jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:

Trojanovice 814
Frenštát pod Radhoštěm 74401